

Advies aan Provinciale Staten	
Tbv Statenvergadering d.d.	3-10-2016
Commissie	
Datum commissievergadering	26-9-2016
Onderwerp:	Voordracht vaststellingsbesluit wet Natuurbescherming

Uw contactpersoon

E. Krijgsman

AD/STG

Doorkiesnummer +31235143288

krijgsmene@noord-holland.nl

28 september 2016

1|17

De commissie adviseert:

De 'voordracht Vaststellingsbesluit wet Natuurbescherming' inclusief ontwerpbesluit met het verslag van deze vergadering als bespreekstuk te agenderen in PS van 3 oktober en daarbij de vast te stellen verordeningen afzonderlijk in PS te bespreken. Met uitzondering van de 'verordening Houtopstanden' waarover de commissie NLM adviseert deze als hamerstuk te beschouwen.

Voor de behandeling van dit punt in de commissie NLM:

Zie hieronder het uittreksel uit het conceptverslag van de vergadering van de commissie van 26 september 2016.

4. A-agenda Landbouw & Fauna

4a. Voordracht vaststellingsbesluit wet Natuurbescherming

De **voorzitter** stelt voor om de bespreking te splitsen en elke verordening apart te behandelen. Per verordening zal worden vastgesteld of het als bespreekpunt wordt ingebracht in PS.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de beleidsregels die onder de bijgevoegde stukken staan bij de verordeningen aan de orde kunnen komen.

De **voorzitter** beaamt dit.

Insprekers

De heer **Over** uit Medemblik spreekt in op persoonlijke titel over de verordeningen op het gebied van faunabeheer. Hij heeft sinds 1980 een biologisch bedrijf in Oostwoud. Vanaf de jaren 2000-2005 neemt de overlast van grauwe en Canadese gans en in mindere mate de knobbelzwaan toe. Er ligt nu een nieuw voorstel waardoor het misschien mogelijk is om een nieuwe richting in te slaan. De heer Over valt op dat in het voorstel veel bureaucratie zit. De secretarissen van de Wildbeheereenheden (WBE) moeten alle gegevens aanleveren bij de Faunabeheerder. Dit zijn vrijwilligers en er komt erg veel op hen af. Daarnaast moet iedere keer het gebruik van "ondersteunend afschot" vooraf worden gemeld en moeten daarvoor weer nieuwe meldingsformulieren worden ingevuld, ook als het om dezelfde regio gaat. Bij faunabeheer gaat het erom dat er voldoende soorten in grote aantallen zijn zonder dat er een teveel is dat schade aanricht. De heer Over hoopt dat er echt aan populatiebeheer gedaan gaat worden, want dit is hem uit de stukken niet geheel duidelijk. Er is vooral door de biologische landbouw met name voor de ganzen een ideale omgeving gecreëerd.

Vragen uit de commissie:

Mevrouw **Zaal** (D66) vraagt wat de heer Over precies wil en voorstelt. Daarnaast vraagt zij of de heer Over preventiemaatregelen neemt om te voorkomen dat de ganzen op zijn terrein komen.

De heer **Over** antwoordt dat hij linten e.d. heeft geplaatst, maar dat er gewenning optreedt. Daarbij komt dat de ganzen dan naar de burens gaan. Hij wil graag dat er aan populatiebeheer gedaan wordt en dat de populatie teruggebracht wordt.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de heer Over regels kan noemen die aangepast kunnen worden om de bureaucratie in te dammen.

De heer **Over** antwoordt dat de provincie zou kunnen stoppen met het laten registreren van alle dieren die afgeschoten worden. Dat is een grote klus om bij te houden in het veld.

De heer **Hooijer** (LTO Noord) is melkveehouder in Weesp en provinciaal bestuurslid voor LTO Noord met als portefeuille Natura 2000, flora en fauna en NNN-gebieden. LTO Noord heeft afgelopen week een aanvullende zienswijze ingediend omdat de achterban erg ongerust is over het beleid en de vrijstellingen in het kader van de nieuwe Wet natuurbescherming.

De heer Hooijer zegt dat in de verordening verschillende soorten ganzen op de vrijstellingslijst zijn geplaatst. Het lijkt of dit betekent dat men de maatregelen kan nemen die men wil, maar de ongerustheid bij de achterban wordt vergroot door twee punten in de beleidsregels Tegemoetkoming schade. Het eerste punt is art. 7.b waarin staat dat ondanks dat de ganzen op de vrijstellingslijst staan, alsnog een tegemoetkoming voor schade kan worden gegeven. De formulering van het artikel is zodanig dat er staat dat een reële vergoeding niet gegarandeerd is, iets wat LTO Noord wel graag wil. Het tweede punt is art. 7.f. waarin staat dat bij schade door wildsoorten waarvoor ontheffing is gegeven vanaf 2017 30% van de getaxeerde schade vergoed gaat worden. Deze artikelen gaan LTO Noord een brug te ver. Het is bekend dat de provincie een schadetegemoetkoming wil uitkeren, maar men wil meer zekerheid. Door het wijzigen van het overheidsbeleid heeft de afgelopen jaren vrijwel geen populatiebeheer kunnen plaatsvinden. Het gevolg is dat de schade en de populatie exceptioneel gegroeid zijn. Het CLM heeft hiernaar in opdracht van het Faunafonds een onderzoek uitgevoerd. LTO Noord meent dat de gevolgen van dit beleid door de maatschappij gedragen dienen te worden. LTO Noord verzoekt om de gans niet op de vrijstellingslijst te plaatsen. De financiële consequenties voor de ondernemers zijn te groot en de rekening wordt hoofdzakelijk bij de landbouwsector neergelegd. Alleen als een schadevergoeding volgens de systematiek van de Flora- en Faunawet, waarbij minimaal 95% wordt vergoed, in de verordeningen en beleidsregels wordt opgenomen, is het plaatsen van de ganzen op de vrijstellingslijst verantwoord.

LTO Noord meent daarnaast dat na het bereiken van de ganzenpopulatie op het niveau van 2005 er ook regels dienen te zijn om vergoedingen uit te keren. Er zal dan in bepaalde regio's toch nog exceptionele schade ontstaan, met name bij kapitaalintensieve teelt en in en om de Natura 2000-gebieden met externe werking. Daar moet een plan voor gemaakt worden.

Vragen uit de commissie:

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of de heer Hooijer wel met de vrijstelling uit de voeten kan als de schade-uitkering goed in de regels geborgd wordt.

De heer **Hooijer** vraagt zich af wat goed geborgd is. De huidige systematiek is 95% van de schade met een behandelbedrag, een eigenrisico van 5% en afwerende middelen. De jaarlijkse landbouwschade gaat richting 90 mln. euro en het Faunafonds keert ongeveer 20 à 25 mln. uit. De landbouwsector neemt een behoorlijk deel voor zijn rekening. Hij wil graag naar die 95% en dat zit er op dit moment niet in.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) is verbaasd dat LTO Noord niet ingesproken heeft in de inspraakronde. Hij hoort graag waarom dit is. Daarnaast is het nieuwe beleid dat een ondernemer meer preventieve maatregelen moet nemen. Hiervoor bestaan vernieuwende middelen, die de Dierenbescherming aan PS hebben laten zien. Hij verwacht dat de agrariërs actiever zullen zijn, want de schade kan niet eindeloos tot 95% vergoed worden. Is de sector bereid om die nieuwe middelen, bijvoorbeeld valken en lasers, in te zetten?

De heer **Hooijer** antwoordt dat deze zienswijze een aanvulling is op de zienswijze van juni. Er is bij de achterban sinds juni ernstige ongerustheid ontstaan, met name in de regio's waar schade optreedt in de veenweidegebieden en rond de Natura 2000-gebieden. Er zijn bedrijven waar 20.000, 30.000 of 40.000 euro schade ontstaat. Als er een tegemoetkoming in de schade van 30% à 35% komt, is dat niet voldoende. In veenweidegebieden mag alleen gras gemaaid worden, zoals is vastgelegd in het ruimtelijk beleid van de provincie, en dat trekt ganzen aan.

LTO Noord staat zeker open voor vernieuwende middelen die werken en goedgekeurd zijn door het Faunafonds.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) leest in de regels dat in afwijking van art. 6 de schade door ganzen wel vergoed wordt. Volgens haar is dat de bedoeling zolang men nog niet de stand van het ganzenakkoord heeft bereikt. Waarom denkt de heer Hooijer dat de schade door de ganzen maar voor 70% vergoed wordt?

De heer **Hooijer** bevestigt dat die toezeggingen geldig zijn zolang het populatiedoel van 2005 niet gehaald is. Er staat echter ook dat het totaalbedrag van de schade € 500.000 mag zijn. In bepaalde regio's zijn er ondernemers die tegen grote schadeposten aanlopen.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt waarom die ondernemers buiten de regels zouden vallen.

De heer **Hooijer** antwoordt dat in bepaalde regio's enorme schades ontstaan, ook als de einddoelstellingen gehaald zijn. Als dan regels gaan gelden over 30% schadevergoeding, hebben de ondernemers ondanks afwerende maatregelen e.d. 70% schade te betalen. LTO Noord wil deze ondernemers dat risico niet laten lopen. De maatschappij moet dit met elkaar oplossen.

De heer **Bond** (ged.) vraagt waar de heer Hooijer die 30% vandaan haalt, want het gaat om 95% totdat de doelstelling van 2005 gehaald wordt.

De heer **Hooijer** zegt dat dit staat in art. 7.f. Hij hoopt dat het op een misverstand berust, maar wil die zekerheid graag hebben.

COMMISSIEBEHANDELING

De heer **Papineau Salm** (PvdA) merkt op dat de rollen in zijn fractie waren verdeeld; hij zou een algemene opmerking maken en mevrouw Jellema zou op de verordeningen ingaan. Dit is niet mogelijk als de verschillende verordeningen worden afgelopen.

De heer **Kramer** (GroenLinks) sluit zich bij deze opmerking aan.

De **voorzitter** stelt voor om recht te doen aan de voorbereiding en eerst een algemene ronde te houden en dan de verordeningen afzonderlijk te bespreken. Hij wijst erop dat er normaal sprake is van één woordvoerder per besprekingspunt. Hij hecht eraan om deze procedure in de toekomst te handhaven. Als men twee woordvoerders heeft, moet dit vooraf worden gemeld.

Algemene Ronde

De heer **Papineau Salm** (PvdA) complimenteert de ambtelijke organisatie en de gedeputeerde voor de duidelijke toelichtingen en de verwerking van de antwoorden. Vooral bijlage B, de inhoudelijke toelichting per regelgevend document, is een uitstekend document. De heer Papineau Salm deelt van harte de opmerking van GS om nu geen eigen visie te maken, er liggen genoeg documenten, maar hij wil wel dat men op tijd begint met de voorbereidingen voor een goede pijler van natuur in de Omgevingsvisie.

De heer Papineau Salm vraagt of de verordening belemmerend is voor de partijen in het veld om gebiedsgericht te gaan werken en of niet alles wordt dichtgetimmerd.

Tot slot vraagt hij op welke wijze de provinciale landschappen worden ingesteld en of bijvoorbeeld de Staten daarbij het initiatief kunnen nemen.

Mevrouw **Zaal** (D66) sluit zich aan bij de complimenten. D66 ziet de Natuurbeschermingswet als een grote kans voor de provincie om meer ambities te verwezenlijken en echt aan het stuur te zitten. Er is gekozen voor een beleidsarme en wat formele benadering, die niet ambitiestellend is. D66 begrijpt dit voor dit moment, ook gezien de vrij jonge Agenda Groen en Groen Kapitaal, maar vindt dat sommige kansen uit de Natuurbeschermingswet wel gegrepen moeten worden. Zij denkt dan vooral aan de provinciale landschappen. Daarvoor is de Omgevingsvisie nodig en daarom vindt mevrouw Zaal, net als de PvdA, dat daarin deze verordeningen moeten worden meegenomen zodat de provinciale ambities verwezenlijkt kunnen worden.

De heer **Van Liere** (PvdD) wijst erop dat bijlage K, Publicatie Agenda Groen, een voordracht is. Hij wil daar graag commentaar op geven. De PvdD heeft steeds voor een nieuwe visie gepleit, conform de bedoeling van de Wet natuurbescherming. De heer Van Liere denkt dat het geen zin heeft om die discussie te herhalen. Hij is wel blij dat verschillende partijen ervoor pleiten om meteen aan de slag te gaan met een Omgevingsvisie

met een hoog ambitieniveau. De PvdD wil een motie indienen om dat ambitieniveau neer te leggen, conform de bijdrage van professor Bastmeijer om tot een beschermingsniveau te komen waarop de regelgeving niet meer klemmt met natuurbeschermingsregels en te komen tot een volwassen, progressief en sterk natuurbeleid waardoor de natuur tegen een stootje kan. De heer Van Liere is benieuwd hoe de andere partijen daartegenaan kijken.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt waarom de motie op één persoon wordt gebaseerd, terwijl die visie uit het veld moet komen.

De heer **Van Liere** (PvdD) antwoordt dat het op geen enkele wijze zijn intentie is om er één persoon bij te halen, maar dat de bijdrage van professor Bastmeijer erg goed viel, ook bij de terreinbeheerders. Hij ziet deze bijdrage als een gedragen visie waar men in Noord-Holland naartoe moet.

De heer **Kramer** (GroenLinks) vindt dat de ambtelijke organisatie veel en degelijk werk heeft verzet en maakt zijn complimenten daarvoor. Hij sluit zich aan bij de voorgaande sprekers. GroenLinks vindt dat de Omgevingswet moet worden gebruikt om de ambities stevig neer te leggen. Een actievere bescherming zou niet alleen op de provinciale landschappen moeten slaan, maar ook op de soorten, de biotopen en de voormalige natuurmonumenten. Kwaliteiten als duisternis, stilte en openheid zijn belangrijke componenten die moeten worden meegenomen.

Mevrouw **De Groot** (SP) meent dat in het kader van de provinciale landschappen ook is gesproken over biodiversiteit.

De heer **Kramer** (GroenLinks) zegt dat hij dit begrip ook apart had kunnen noemen, maar dat hij dit onder verschillende biotopen vat.

De heer Kramer vindt het een goed idee om in een motie vast te leggen welke ambitie aan GS wordt meegegeven.

Uit de nota van antwoord heeft de heer Kramer begrepen dat de provincie binnen het kader van de Natuurwet geen regels kan stellen om natuur en landschap te beschermen tegen effecten van intensief gebruik, zoals bij evenementen. Hij gaat ervan uit dat dit wel wordt meegenomen in de Omgevingsvisie en krijgt hierop graag een antwoord van de gedeputeerde.

Mevrouw **De Groot** (SP) merkt op dat de SP hierover een initiatiefvoorstel heeft ingediend dat eerderdaags behandeld wordt.

De heer **Klein** (CU-SGP) begint ook met de complimenten aan GS en de ambtenaren voor het zorgvuldige proces, zowel m.b.t. de informatie voor Statenleden als de zorgvuldige beantwoording van de inspraakreacties. De heer Klein ondersteunt de keus om voorlopig geen aparte natuurvisie te maken. Het gaat nu om een soort "babyinvulling" van de Wet natuurbescherming. De formulering van het beleid is nieuw en het is spannend wat de precieze effecten zijn. Daarom is het goed om het na korte tijd te evalueren en dan een stap te maken naar een meer volwassen natuurvisie waarin de ambities worden vastgesteld.

De heer **Pieterman** (50PLUS) vindt het ook een heel zorgvuldig proces. Hij merkt op dat de formulieren en de aanvragen om schadevrijstelling allemaal digitaal moeten worden ingediend en pleit ervoor dat dit ook op papier kan gebeuren.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) sluit zich aan bij de complimenten. De VVD kan zich prima vinden in de Agenda Groen als natuurvisie en vindt dat het niet moeilijker gemaakt moet worden dan het al is. Men zou ook het bestaande beleid gewoon kunnen opnemen, want de VVD signaleert toch dat er tussen de regels door extra regels zijn bijgekomen. Ook het stuk met de zienswijzen vond mevrouw Van Langen vrij lastig; zij ziet ze liever als brief om ook de context waarin iets geschreven wordt te kunnen beoordelen.

Mevrouw Van Langen vraagt welke nadere beschouwing heeft plaatsgevonden ten aanzien van de rietgans. M.b.t. zienswijze 893 is het omringende gebied geschrapt en wordt het verbieden beperkt tot het naastliggende perceel. Is dit niet te beperkt? Dat de concrete meldingswijze verdwijnt terwijl de behoefte groot is, vindt zij geen goed idee: jagers zijn geen ambtenaren.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) merkt op dat zij de matrix met de zienswijzen juist erg prettig vindt.

De **voorzitter** wijst erop dat er niet te veel vragen moeten worden gesteld die eigenlijk technisch van aard zijn.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) geeft ook complimenten aan de gedeputeerde en de ambtenaren voor het verrichte werk. Het CDA is in grote lijnen blij met de Wet natuurbescherming, behoudens een paar wijzingen in de verordeningen die straks aan de orde komen. Het CDA gaat ook akkoord met het bestempelen van de Agenda Groen als provinciale natuurvisie in de zin van de Wet natuurbescherming. Het is een goede zaak dat men verder kan met de uitvoering van het programma van de Agenda Groen en de bijbehorende notitie Groen Kapitaal.

Mevrouw **De Groot** (SP) merkt op dat zij haar opmerkingen per verordening zal maken, zoals de voorzitter gevraagd had.

De heer **Bond** (ged.) bedankt de commissie voor de complimenten, die hij ten aanzien van het ambtelijk apparaat ondersteunt. Er is hard aan gewerkt, ook door PS.

De heer Bond constateert dat een ruime meerderheid het ermee eens is dat men nu geen nieuwe visie maakt. De Agenda Groen is actueel en wordt ondersteund door alle TBO's (terreinbeherende organisaties) en NBO's (natuurbeheersorganisaties) en is bijna unaniem aangenomen in de Staten. Hij weet nog dat de heer Van Liere in zijn stemverklaring zei dat hij alleen omdat de jacht erin staat niet kon instemmen, maar de Agenda prachtig vond. De commissie wil pragmatisch zijn en daar is de gedeputeerde heel blij mee. In de Omgevingsvisie, waarmee snel wordt begonnen, wordt de nieuwe visie opgenomen.

Het instellen van een provinciaal landschap is een bevoegdheid van GS, maar in het kader van de actualisatie van de PRV vindt een onderzoek plaats naar de toepassing van het ruimtelijk regime. De definitie van "provinciaal landschap" komt daarbij terug, net als de meerwaarde ten opzichte van het huidige beleid.

Evenementen worden meegenomen in de MRA-visie omdat daar de meeste evenementen plaatsvinden.

De evaluatie wordt gedaan in de Omgevingsvisie, zodat alle verbeterpunten in de nieuwe Visie Groen, die in de Omgevingsvisie wordt geïmplementeerd, worden meegenomen.

Dat de formulieren en aanvragen digitaal aangeleverd moeten worden, is een landelijke afspraak.

De heer **Pieterman** (50PLUS) merkt op dat een grote groep mensen daarmee niet uit de voeten kan.

De heer **Bond** (ged.) ziet in de praktijk dat met name de WBE's elkaar helpen bij schademeldingen e.d. De provincie wil dit ondersteunen.

De vraag over het belende perceel van de VVD raakt het verschil tussen de wet en de vrijstelling. In de vrijstelling kan de schadebestrijding nader gespecificeerd worden als het gaat om belendende percelen. De vraag wanneer je in het belendende perceel zit, heeft te maken met de vraag in welke zonering de schade veroorzaakt wordt. Dit wordt in de vrijstelling geregeld.

Er zijn bijna geen rietganzen meer en daarom zijn deze van de lijst gehaald.

4a.1 Verordening Houtopstanden

De heer **Van Liere** (PvdD) merkt op dat de Boswet succesvol was in het beschermen van het bosareaal. De provincie gaat er in de verordening flexibeler mee om. Het is daarom belangrijk dat het bosareaal goed gemonitord wordt. Hij hoort graag van de gedeputeerde hoe dit precies in zijn werk gaat.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) leest in art. 12 een aantal criteria waaronder GS een kapverbod kan opleggen. Hij vindt het feit dat GS dit kunnen doen aan de magere kant, want als aan de criteria wordt voldaan moet men een dergelijk verbod gewoon opleggen. Hij pleit ervoor om dit dan ook te doen.

Mevrouw **Zaal** (D66) vindt dat de verordening laat zien dat de uitgangspunten uit het voortraject goed vertaald zijn, zoals bij de oerbossen. De keuze voor dynamisch bosbeheer wil zij graag nader gespecificeerd zien met ecologische kwaliteitseisen bij de herplaatsingsplicht, bijvoorbeeld door een rassenlijst.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vindt de keuze voor dynamisch bosbeheer een goede, maar wijst op de discussies die zijn gevoerd n.a.v. het Gooisch Natuur Reservaat (GNR). Hij vindt dat de overheid moet oppassen om zich te veel te bemoeien met de wijze waarop bossen eruit moeten zien. De ingrepen in de bossen moeten echter wel goed uitgelegd worden en hij stelt voor dat de terreinbeheerders verplicht worden om op een goede en moderne manier te communiceren met de mensen in de omgeving.

Mevrouw **De Groot** (SP) legt ook de nadruk op wat in het GNR is gebeurd. Bossen zijn de groene longen en het is logisch dat mensen protesteren als er bomen worden gekapt. De provincie moet goed luisteren naar die mensen en kan ook niet bepalen wat anderen mooi vinden. Aan de andere kant is een breder spectrum aan

natuurdoelen ook een goede zaak. Het blijft dus arbitrair. Zij begrijpt de herplantplicht niet helemaal; moet in alle gevallen van boskap herplant worden?

Mevrouw **Van Langen** (VVD) constateert wijzigingen ten opzichte van de Boswet, met name door het dynamisch bosbeheer. Zij heeft moeite met art. 6.a, dat bij het kappen van de verjongingsgaten is verkleind tot drie maal de boomhoogte. In Zuid-Holland is het maximaal anderhalf keer de boomhoogte. Net als 6.d, maatregelen ter realisatie van een bepaald beheertype, roept dit de GNR-discussie over of heide beter is dan bos in herinnering. Ook kan de omgeving weinig doen als er geen kapvergunning nodig is.

De heer **Pieterman** (50PLUS) leest dat er meer mogelijkheden zijn tot het stellen van regels als een eigenaar een houtopstand wil vellen. 50PLUS vindt dit een goede maatregel. Zo kan er meer bepaald worden over de herplant. 50PLUS is voor dynamisch bosbeheer en de realisatie van een breder spectrum aan natuurdoelen.

De heer **Kramer** (GroenLinks) merkt op dat de wettelijke gronden om kap te verbieden beperkt zijn en zijn gelegen in de bijzondere natuur- en landschapswaarden. Hij vraagt in hoeverre die begrippen zo kunnen worden uitgelegd, dat beleving van natuur en landschap daaronder valt, zodat de waarde die aan het bos gehecht wordt door de gebruikers en de omwonenden een rol kan spelen bij de bescherming van een bosareaal.

In de verordening wordt gesproken over "boskern". Dit betreft een gebied van minimaal 5 ha. De heer Kramer is niet duidelijk wat de betekenis van de definitie is. Het suggereert dat allerlei voorschriften niet gelden voor bossen kleiner dan 5 ha. Hij hoort graag dat hij dit verkeerd ziet, want ook kleinere bossen kunnen waardevol zijn en daardoor vallen onder het kapverbod.

De heer **Bond** (ged.) antwoordt dat het monitoren van het bosareaal loopt via het Natuurbeheerplan dat jaarlijks bij PS langskomt.

De heer **Van Liere** (PvdD) meent dat het Natuurbeheerplan gaat over de natuurgebieden die worden gesubsidieerd. Het gaat nu echter over alle bosopstanden, ook die buiten de gesubsidieerde natuurgebieden. Hij vraagt hoe de gebieden die niet in het Natuurbeheerplan staan, worden gemonitord.

De heer **Bond** (ged.) geeft aan dat in art. 6 lid d staat dat maatregelen plaatsvinden ter realisatie van het beheertype, zoals dat voor de betreffende locatie is opgenomen op de ambitiekaart van het Natuurbeheerplan als bedoeld in artikel 2 lid van de uitvoeringsregeling Natuur en Landschapsbeheer Noord-Holland. Het gaat bij dat laatste artikel om alle bosopstanden en de provinciale vrijstellingen.

De heer **Van Liere** (PvdD) meent dat op de ambitiekaart niet alles staat en dat er dan bosopstand overblijft.

De heer **Bond** (ged.) zegt dat de vrijstelling niet geldt voor de typen bos die daarin beschreven staan. Hij denkt dat de heer Van Liere en hij langs elkaar heen praten.

Het kapverbod is maatwerk. Op de kaart van Alterra staat bijvoorbeeld ook oud bos. Als dat niet onder het beschermingsregime zou vallen, is het toch bijzonder dat in een Randstadprovincie op zoveel plaatsen bos staat dat ouder is dan 200 jaar.

Mevrouw Zaal deed een suggestie voor een rassenlijst. **De gedeputeerde vindt dit een interessante suggestie. Hij zal bekijken hoe die lijst eruit moet zien in relatie tot het genoemde maatwerk en het dynamisch beheer.** Hij bekijkt ook of het rapport van professor Den Ouden daarbij kan worden betrokken.

Op de vraag van de PvdA antwoordt de gedeputeerde dat het niet mogelijk is om verplichte communicatie op te nemen in de verordening, maar dat hij dit meeneemt in het strategisch overleg Groen. Hij is het ermee eens dat communicatie over kappen heel goed uitgevoerd moet worden en dat men dit goed moet uitleggen. De VVD stelde eigenlijk technische vragen. Het gaat om een maximum van 0,25 ha. die naar aanleiding van een zienswijze aan het artikel over de verjongingsgaten is toegevoegd. Er is sprake van een "boskern" als die groter is dan 10 are.

De heer **Kramer** (GroenLinks) vraagt hoe het zit met de genoemde 5 ha.

De heer Bond (ged.) zegt toe dat dit wordt uitgezocht.

De heer **Kramer** (GroenLinks) vraagt of de beleving wordt meegenomen in het bepalen van de waarde die reden kan zijn om een kapverbod op te leggen.

De heer **Bond** (ged.) noemt het voorbeeld van het GNR waarbij mensen in opstand kwamen tegen de grootschalige kap van een groot aantal bomen, terwijl men hierdoor de natuurwaarde wilde verhogen. Dit is een lastige kwestie die vooral te maken heeft met de manier waarop gecommuniceerd wordt.

De heer **Kramer** (GroenLinks) gaat het om de vraag of PS bevoegd zijn om dit in de afweging mee te nemen.

De heer **Bond** (ged.) ziet het GNR als een leermoment dat men de beleving niet moet onderschatten en daar rekening mee moet houden.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) vindt het woord "beleving" subjectief. Zij vroeg nogmaals naar het verschil in boomhoogte met Zuid-Holland. Zij dacht dat men dit met elkaar had afgestemd.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of alle boskap ook herplant moet worden.

De heer **Bond** (ged.) antwoordt op de laatste vraag dat dit bij Natura 2000 niet moet, maar bij natuurbeheerplannen wel.

Het verschil in boomhoogte heeft te maken met decentraal beleid. De provincies kunnen niet een-op-een worden vergeleken. Dit is in overleg gedaan met NBO's en TBO's in Noord-Holland. Toegevoegd is het maximum van 0,25 ha. waarbij men weer strenger is dan in Zuid-Holland.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) vraagt waarom de criteria er niet toe leiden dat GS een kapverbod opleggen of dit zeer sterk overwegen.

De heer **Bond** (ged.) vindt dat in dit artikel onder lid b en c heel duidelijk is omschreven wanneer dit het geval is. Het gaat om maatwerk. Als men "zult" in de bepaling opneemt, moeten er ontheffingsmogelijkheden in de verordening worden opgenomen. Er is gekozen voor een andere weg. In de leden b en c staan de uitzonderingen waardoor maatwerk gemakkelijker toegepast kan worden.

De **voorzitter** vraagt of de verordening als hamerstuk of bespreekstuk naar PS kan.

De heer **Van Liere** (PvdD) wil nog even goed horen hoe de monitoring precies in elkaar steekt, maar vindt het goed als de verordening voorlopig als hamerstuk geagendeerd wordt.

De **voorzitter** concludeert dat de verordening doorgaat naar PS als hamerstuk, mits de PvdD niet meer reageert.

4a.2 Verordening Natura 2000-gebieden

Mevrouw **De Groot** (SP) merkt op dat GS met betrekking tot beweiden en bemesten geen problemen zien opdoemen en daarom geen beperkingen hebben gesteld. De SP ziet wel problemen, want het ligt aan de groei van de veestapel in de Natura 2000-gebieden of de SP het beweiden en bemesten in alle gevallen vrij wil stellen. Bovendien is de wijze van bemesting van belang. De mest van koeien en schapen ter plekke op het land is goed, net als het uitrijden van ruige mest. Kunstmest is minder goed. Daarnaast vraagt mevrouw De Groot wat helikopters in een Natura 2000-gebied doen en of landingen niet verboden moeten worden, behalve in een noodgeval.

De heer **Pieterman** (50PLUS) constateert dat het beschermingsregime min of meer ongewijzigd is. GS blijven bevoegd voor het toetsen van vergunningsaanvragen. De rol van andere overheden m.b.t. beheerplannen is gewijzigd; zij moeten instemmen met de maatregelen die in het beheerplan zijn opgenomen. Als een andere overheid niet instemt, kan het beheerplan volgens 50PLUS enorme vertraging oplopen. Hoe zit dit precies? Om te kunnen controleren dat de kwaliteit van habitats niet achteruitgaat, moet je controleren. Hoe ziet de provincie dit?

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) baart het zorgen dat voor het bemesten een vrijstelling wordt gegeven. Komt dit omdat dit nog de "babyversie" van het document is en gaan GS hier nog regels aan verbinden? De verschillende soorten bemesting maken veel uit voor een gebied en bodem en daar moet men in Natura 2000-gebieden heel streng op zijn.

De heer **Van Liere** (PvdD) sluit aan bij het betoog van de SP met betrekking tot bemesting. Die wordt vrijgesteld, terwijl glashelder is dat overbemesting een significant negatief effect kan hebben op de kwaliteit van Natura 2000-gebieden. GS moeten dit niet willen. De heer Van Liere is benieuwd wat de commissie ervan vindt.

In de beleidsregel Natuurbescherming wil men een onderscheid maken tussen dieren van een bepaalde soort en de verwilderde dan wel exotische variant daarvan. De PvdD vindt het een slecht idee om individuele dieren op basis van kleuren te beoordelen en af te schieten; een dier kan een bepaald vlekkenpatroon hebben maar nog steeds een grauwe gans zijn. Men moet aan deze praktijk een einde maken.

Mevrouw **Zaal** (D66) zegt dat D66 bij provinciale landschappen denkt aan de voormalige nationale landschappen en de kust waarover haar fractie zich zorgen maakt m.b.t. de bebouwing. Zij vraagt zich af of men met het beschermen van de kust tot het verschijnen van de Omgevingsvisie moet wachten. D66 denkt erover om na het sluiten van het kustpact met een actie te komen.

D66 maakt zich ook enigszins zorgen over de bemesting en beweiding. In de uitleg staat dat GS geen achteruitgang verwachten. Mevrouw Zaal is geneigd dit te geloven, maar vraagt of dit gemonitord wordt en of erop teruggekomen kan worden als er toch sprake is van een achteruitgang.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) sluit zich aan bij de woorden van GroenLinks en D66. GS leggen een vraag voor over het beweiden en bemesten, maar het blijft in het midden wanneer zij een antwoord verwachten en of dit van PS moet komen.

De heer **Bond** (ged.) zegt dat helikopters niet in Natura 2000-gebied landen, maar dat dit wordt toegestaan in de bufferzones daarvan.

GS volgen wat betreft de bemesting de landelijke regels die zijn vastgelegd in een AMvB. Uit gerechtelijke uitspraken is gebleken dat beweiding en bemesting de status van Natura 2000 niet verslechterd. Bij de vorming van de regelgeving onder de Wet natuurbescherming zijn GS constant op zoek geweest naar een balans tussen natuur en maatschappelijk belang. Voor de bedrijfsvoering van de agrariërs is het van groot belang dat kan worden beweide en bemest.

Het is interessant om in de Omgevingsvisie terug te komen op de provinciale landschappen. D66 noemt als voorbeeld de kust en bebouwing. GS hebben in beantwoording op schriftelijke vragen al aangegeven dat zij daarin zeer terughoudend zijn. De gedeputeerde verwijst naar het stuk Identiteit Kustplaatsen, waarin de provincie een goede aanzet geeft over RO en profielen; geen eenheidsworst aan de Noord-Hollandse kust, zuinig zijn op het unieke landschap en alleen daar waar het echt kan en in het profiel past bebouwing toestaan. Hij vindt het een mooie pilot om te bekijken of van de kust een provinciaal landschap gemaakt kan worden.

Voor zover de gedeputeerde weet, worden de Natura 2000-gebieden wat betreft achteruitgang door bemesting niet gemonitord, maar gaat het om de totale kwaliteit van het gebied.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt hoe de commissie denkt over het toestaan van bemesting en beweiding.

De heer **Van Liere** (PvdD) zegt de landelijke regelgeving niet heeft kunnen verhinderen dat Natura 2000-gebieden veelal in ongunstige staat van instandhouding verkeren. Dit betekent dat men meer moet doen om de natuur te beschermen. Vermesting is een groot probleem. Een goede maatregel zou zijn om vlak bij de Natura 2000-gebieden bemesting niet vrij te stellen.

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) ondersteunt het betoog van de heer Van Liere. Er is in de verordening nu sprake van een totale vrijstelling, terwijl er ook nagedacht kan worden over de soort en hoeveelheid van bemesting. Er is een grijsgebied.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) heeft er geen problemen mee. In de praktijk gaat het om bedrijven die tegen de Natura 2000-gebieden aan liggen en hun koeien buiten weiden. Het lijkt haar geen goede zaak om dat te verbieden. Als het een landelijke regel is, is het ook niet eerlijk als in Noord-Holland een uitzondering wordt gemaakt. Monitoren kan altijd.

De heer **Van Liere** (CDA) vindt dat als het CDA meent dat het niet eerlijk is dat in Noord-Holland andere regels gelden dan in Zuid-Holland, het niet had moeten instemmen met decentralisatie. Grondwater stroomt nu eenmaal van de ene naar de andere plek en op het moment dat men naast een Natura 2000-gebied veel mest in de grond brengt, komt dat daar terecht in het oppervlakte- en grondwater.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) meent dat er zoveel landelijke richtlijnen voor de hoeveelheid mest zijn die opgebracht mag worden, dat dit niet kan.

Mevrouw **De Groot** (SP) ziet wel degelijk problemen door het groeien van de veestapel.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat de veestapel door de fosfaatrichtlijn minstens 8% moet krimpen.

Mevrouw **De Groot** (SP) zegt dat die vooralsnog is gegroeid. De soort mest, kunstmest of ruige mest, is wel degelijk van belang.

De heer **Bond** (ged.) blijft erbij dat GS zich houden aan de landelijke afspraken in de AMvB.

De **voorzitter** concludeert dat de verordening als besprekstuk naar de PS-vergadering gaat.

4a.3 Verordening vrijstelling schadeveroorzakende soorten

Mevrouw **Zaal** (D66) merkt op dat het hierbij niet gaat om een beleidsarme wijziging omdat men gaat van ontheffing naar vrijstelling. Dit biedt ruimte voor preventie en daar is D66 voor. Zij maakt zich echter wel zorgen over het ultimatum remediumvereiste en hoe dit in het systeem van vrijstellingen wordt meegenomen. Zoals in het coalitieakkoord staat, wordt doden alleen ingezet als uiterst middel. Bij ontheffing kan men dit aan de voorkant toetsen, maar bij vrijstelling lijkt dit een stuk lastiger. Mevrouw Zaal is benieuwd wat de gedeputeerde hiervan vindt. De vraag wordt nijpender omdat men voor een tegemoetkoming in de schade gebruik moet maken van de vrijstelling. D66 is dus blij met de ruimte voor preventie, maar maakt zich zorgen dat nu eerder naar het middel doden wordt gegrepen dan onder het oude systeem. Er ligt een uitspraak van de Raad van State over meeuwen en gezondheid. Mevrouw Zaal vraagt hoe die wordt meegenomen.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) vraagt naar de gevolgen als iemands grond dicht bij de rust- of foerageergebieden ligt. Daarnaast vraagt zij waarom de kleine mantelmeeuw of de zilvermeeuw niet conform Zuid-Holland aan de lijst wordt toegevoegd. In Alkmaar heeft men te maken met meeuwenkolonies bij de Huisvuilcentrale.

Mevrouw **De Groot** (SP) zegt dat de vrijstelling een meer omvattende regeling wordt dan die onder het oude regime; waar gebruik werd gemaakt van ontheffingen komen die onder de vrijstelling en moeten PS van tevoren goed bedenken wat zij op de twee verschillende lijsten vrij willen stellen. Ook mogen PS de dodingsmiddelen bepalen. Er komt dus een veel grotere verantwoordelijkheid op de Statenleden te liggen en ze moeten beschikken over veel kennis; de dodingslijst bij gewasschade is maar liefst uitgebreid met negen diersoorten. Dit wordt schieten of vergassen zonder machtiging. Mevrouw De Groot ziet hier geen voordeel in.

Daarnaast vindt zij het verwarrend dat in de brief het woord "verjaging" staat, terwijl zij dit ziet als jacht. Verjaging valt voor haar in de categorie vogelverschrikker, agrislaser etc. Met de vrijstellingen wordt alleen bereikt dat er minder hoeft te worden uitgekeerd door het Faunafonds.

Mevrouw De Groot vraagt wie controleert of de ecologische toets door een initiatiefnemer goed gedaan is en wat de belanghebbende gaat doen met de beesten die ontdekt zijn? Is dat de Faunabeheereenheid? Heeft die voldoende deskundigheid en personeel? Welke handelingen mag de belanghebbende doen? Mag hij dieren over de grens van zijn grond zetten of ze doden?

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) zou liever zien dat er niet meer wordt geschoten, maar dat meer werende middelen worden ingezet. Zij sluit zich aan bij D66 omdat zij bang is dat het afschieten van dieren gemakkelijker wordt in plaats van moeilijker. Het lijkt alsof het afschieten van dieren in de buurt van hun slaapplek een uur voor zonsopkomst en een uur na zonsondergang, als zij aan het scharrelen zijn, wel kan, terwijl daar een uitzondering voor is.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) vraagt of de gedeputeerde kan reflecteren op hetgeen LTO heeft ingesproken over de uitwerking van de schade.

De heer **Pieterman** (50PLUS) merkt op dat de verordening en het bestrijden van schadelijke soorten nodig blijven, maar dat men oog moet hebben voor nieuwe en diervriendelijke methoden, zoals andere vormen van verjagen. De verordening maakt dat PS zich kunnen uitspreken over de dodingsmiddelen. Of dit een voordeel is, weet de heer Pieterman niet zo precies. Een vrijstelling is echter geen vrijbrief, dus worden er extra criteria

gesteld en ook daar is 50PLUS voor. De verordening leidt wellicht tot minder uitkering aan schade en geeft de agrariër meer verantwoording bij het voorkomen van schade. Ook daar kan 50PLUS zich in vinden, omdat er wel grenzen gesteld moeten worden aan wat de provincie moet en kan betalen.

De heer **Van Liere** (PvdD) wil dit bijzondere moment markeren: het komt niet vaak voor dat een inspreker van LTO met een suggestie komt die de PvdD goed vindt, zoals het schrappen van ganzen van de vrijstellingslijst. Hij kan zich voorstellen dat er een andere motivering aan ten grondslag ligt, maar een goed plan is een goed plan. De PvdD is gaarne bereid dit amendement voor LTO in te dienen.

Mevrouw Zaaijlaars heeft al aangegeven waar de crux zit: in het ultimatum remedium. Een vrijstelling is niet het allerlaatste middel.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) sluit zich aan bij D66. Het is goed dat GS schrijven dat er een focus komt op de optimale inzet van preventieve middelen ter voorkoming van schade om afschot terug te dringen. Er staat ook "alleen nadat er naar alternatieven is gekeken". Mevrouw Jellema is benieuwd of GS bereid zijn om ondersteuning te bieden aan de preventieve maatregelen, zoals licht in de polder. Wordt dit alleen met de mond beleden of wordt er echt iets gedaan?

Mevrouw Jellema wijst erop dat de FBE al na drie maanden nadat het nieuwe jaar is ingegaan de jaarverslagen moet indienen. De beheereenheden moeten van ver komen om hun zaken op orde te krijgen en zij vraagt zich af of er geen gat zit tussen wat zij allemaal moeten doen en hoe het moet gaan lopen in de nieuwe wetgeving.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat volgens art. 3.9 over de directe schadebestrijding uitsluitend gebruikgemaakt mag worden van geweer en hond. Het CDA vindt dit beperkt. Waarom wordt het gebruik van lokmiddelen uitgesloten? Kan dit aangepast worden?

Er is toegezegd dat het ganzenakkoord gehandhaafd blijft. Het CDA wil zekerheid hebben dat dit goed wordt geborgd. Verschillende partijen twifelen erover dat ganzen op de vrijstellingslijst moeten staan. Het CDA wil graag van de gedeputeerde horen dat de schade-uitkering goed geborgd is en blijft en dat de 95%-systematiek gehandhaafd blijft.

Er zijn zoveel beperkingen dat dieren niet massaal afgeschoten kunnen worden. Mevrouw Koning-Hoeve hoort graag of het populatiebeheer ongewijzigd blijft bij het op de vrijstellingslijst plaatsen van de gans.

De heer **Klein** (CU-SGP) signaleert dat men gaat van een systeem van ontheffingen naar een van vrijstellingen. Hij vindt het spannend om te zien wat het effect is, omdat van alles wordt gezegd over de verwachtingen, de optimale focus op preventie en minder afschot. Hij wil graag weten waarop de verwachtingen zijn gebaseerd. Ook wordt verwacht dat het aantal schadevergoedingen lager zal zijn. Is dit alleen gebaseerd op het sneller kunnen ingrijpen en dat het niet meer nodig is om een dag te wachten op een ontheffing of heeft het ook te maken met andere wijzigingen? Waar wordt de 95% precies genoemd? Hij krijgt graag een toelichting van de gedeputeerde.

Een andere reden voor vrijstelling is ruimtelijk ingrijpen, zoals tot nu toe door het Rijk werd gedaan. De heer Klein vindt het zorgvuldig dat daar voorzichtig mee omgegaan wordt en dat er minder dieren op staan dan op de landelijke lijst en maakt daarvoor zijn complimenten.

De heer **Bond** (ged.) antwoordt op de vraag van D66 dat in artikel 3 lid 6 staat dat een vrijstelling altijd gemeld moet worden. Dan kan gecontroleerd worden of er eerst preventieve middelen zijn ingezet - anders krijgt men geen schade uitgekeerd - en men past daarna verjaagt of beheert. Het Faunafonds controleert dus ook de inzet van preventieve middelen.

De Raad van State heeft toegestaan dat Zuid-Holland een onderzoek naar meeuwen doet. Het gaat dus niet om beheer. Naar aanleiding van het onderzoek bekijkt de provincie wat er verder gebeurt en volgt zij dit op de voet.

Vergassen is maar voor één soort, de grauwe gans, toegestaan en daarbij gaat het om het maatschappelijk belang.

Vrijstellingen moeten inderdaad leiden tot een vermindering van de bureaucratie. De wet vraagt om een beheerplan voor elke soort. Pas als dat er is en de soort op de vrijstellingslijst staat, leidt het tot een vermindering van de bureaucratie m.b.t. vergunningen en ontheffingen. Er moet nu meer dan vroeger geïnvesteerd worden in de vorm van een beheerplan, dat volgens de wet wetenschappelijk onderbouwd moet worden. Vandaar dat de werkdruk bij de FBE groter wordt en de gedeputeerde bekijkt of hij de vier FBE's in landsdeel West - Zuid-Holland, Utrecht, Flevoland en Noord-Holland - samen kan laten werken door bepaalde onderzoeken samen te doen.

Mevrouw Jellema verwacht de vrijwilligers van de WBE's met die van de FBE's. De FBE's gaan over de uitvoering en de WBE's zijn de vrijwilligers in het veld. Daar zijn er nu nog 27 van. De gedeputeerde gaat proberen om

naar 15 te gaan. Anders worden de vrijwilligers wel heel zwaar belast; door de samenwerkingsverbanden wordt de druk minder groot.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of het wel zo is dat de FBE's afhankelijk zijn van de input van de mensen in het veld in de WBE's.

De heer **Bond** (ged.) zegt dat dit niet zo is. De terreineigenaren vragen een vergunning of ontheffing aan, de FBE brengt die in, de provincie toetst die op basis van de wet en geeft de vergunning of ontheffing af aan de FBE. Die vergeeft de vergunning vervolgens aan de WBE.

De terugkoppeling van wat er is geschoten, wordt geregistreerd in het beheerregistratiesysteem. Hiertoe zijn de jagers verplicht. De laatste keer is met de tellingen door de KNJV samengewerkt met Landschap Noord-Holland waardoor men ook af is van de discussie over de cijfers. De samenwerking in het veld is een stuk verbeterd.

Op basis van de cijfers maakt de provincie haar beleid en wordt de schade-uitkering bepaald, dus het is ongelofelijk belangrijk dat er goed geregistreerd wordt. De FBE heeft de cijfers nodig om de vergunningen of ontheffingen te toetsen. De wet verandert dit niet. Het moet zorgvuldig, want het doden van dieren is nog steeds het laatste middel.

Mevrouw De Groot vroeg naar de economische toets, maar die staat hier los van.

Mevrouw **De Groot** (SP) zegt dat dit wel in de verordening vrijstelling schadeveroorzakende soorten staat.

De heer **Bond** (ged.) licht toe dat de één een toets voor ruimtelijke ingrepen en de ander een toets voor gewasschade is. **Als mevrouw De Groot de vraag mailt, zal hij daar schriftelijk op antwoorden.**

GroenLinks vroeg naar de cruciale regel voor jagen een uur voor en een uur na zonsopgang, als de dieren scharrelen. Dat is de actieve periode waarin de jager niet wil jagen. Hierover wordt elke keer een afweging gemaakt die is gekoppeld aan de winterrust, het aantal wat beheerd is, het resultaat, een stijging van de populatie e.d. Dit is maatwerk en levert binnen de G7 en de FBE altijd heftige discussies op.

Wat betreft de vraag van ONH, CDA en VVD over de 95% gaat het om artikel 5 lid 2. De vergoeding is echt 95%. In het G7-akkoord is dit afgesproken. Hij hoopt dat LTO hiermee gerustgesteld is. Als de doelstelling van 2005 wordt gehaald, wordt het anders en zal de gans misschien wel van de vrijstellingslijst af moeten omdat er geen reden meer is om hem erop te laten staan.

De verordening leidt niet tot een vermindering van schade. Het is een model waarmee gewerkt moet worden en de uitvoering en de vrijstellingen zullen leiden tot een vermindering van schade.

Noord-Holland staat het gebruik van lokmiddelen niet toe, omdat de provincie op dit punt onderuit is gegaan bij de rechter. Animal Rights stapt overigens naar de rechter omdat Zuid-Holland dit nu toestaat. De provincie is wel bezig met het ministerie van EZ en dat van I&M om te kijken naar een oplossing. De gedeputeerde is zelf voorstander van het inzetten van lokmiddelen. Hij is benieuwd hoe de zaak in Zuid-Holland gaat aflopen.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) deelt mee dat de staatssecretaris in antwoord op vragen van de SGP heeft aangegeven dat het niet de bedoeling is deze middelen voor vrijgestelde soorten te verbieden. Het gaat om lokken van dieren die al dichtbij zitten om ze binnen geweerafstand te krijgen.

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) zegt dat in antwoord op vraag 24.4 van de vogelwerkgroep staat dat er bij uitvoering op basis van een vrijstelling de inzet van werende middelen niet vereist is. Zij begrijpt dit niet, omdat er net werd gezegd dat dit juist wel een eis is.

De heer **Bond** (ged.) verwijst naar art. 3 lid 6 van de verordening. Er is een verschil tussen kwetsbare en niet kwetsbare gewassen.

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) merkt op dat de beantwoording dan niet klopt.

Mevrouw **Zaal** (D66) vraagt of het zo is, dat als men een vrijstelling heeft er getoetst wordt, maar als die vrijstelling er eenmaal is er niet meer getoetst wordt.

De heer **Bond** (ged.) antwoordt dat dit juist wel het geval is. Daar is de 100%-meldingsplicht voor bedoeld en die wordt gecontroleerd. Als het gaat om schade, controleert het Faunafonds of alle maatregelen zijn uitgevoerd. Anders keert het niet uit.

De heer **Van Liere** (PvdD) denkt dat een aantal dingen door elkaar loopt. Een vrijstelling is een vrijstelling en die geldt voor een bepaalde categorie en niet voor een persoon. Er moet wel gemeld worden, maar men hoeft niet aan te tonen dat het noodzakelijk is dat een vrijstelling toegepast wordt. De preventieve middelen zijn voorgeschreven in het kader van het Faunafonds, maar dit is geen toets voor de vrijstelling.

De heer **Bond** (ged.) vindt dat de heer Van Liere de commissie op het verkeerde been zet. Het zit in elkaar zoals hij het zegt. **Hij zal de commissie dit toesturen.**

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) krijgt graag ook een schriftelijke reactie op haar vraag over de beantwoording van vraag 24.4 om zeker te weten dat alles goed is geregeld.

De heer Bond (ged.) constateert dat het om een technische vraag gaat en dat hij die graag op schrift krijgt om schriftelijk te kunnen antwoorden.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) had gevraagd naar de rust- en foerageergebieden. Er staat in de verordening dat totdat rustgebieden zijn aangewezen door GS voor foerageergebieden een geldigheidsperiode geldt van 1 november tot 1 april. Zij vraagt wat de gevolgen zijn als iemands grond in een van die gebieden ligt.

De heer **Bond** (ged.) antwoordt dat iemand die zijn grond als foerageergebied beschikbaar stelt daarvoor een vergoeding krijgt. Een groot aantal foerageergebieden is al aangewezen, zodat de winterrust kan worden gegarandeerd.

De **voorzitter** concludeert dat de verordening als bespreekstuk naar PS gaat.

4a.4 Verordening Tegemoetkoming schade

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) ziet door de inspraak van LTO bevestigd, dat een schadevergoeding het nadelige effect kan hebben dat boeren daar voor hun inkomen deels van afhankelijk zijn. Als die schadevergoeding van 95% naar 30% zou gaan, is dat voor hen een groot probleem. Zij ziet weinig stimulerende maatregelen om gewassen te telen die minder schade geven.

De heer **Van Liere** (PvdD) vindt de beleidsregel die onder de verordening ligt royaal. De argumenten hiervoor zijn eerder gewisseld. Hij wijst op de situatie rond het afschaffen van de melkquota waardoor de veestapel werd uitgebreid, de melkprijzen sterk daalden en uiteindelijk de belastingbetaler de oplossing betaalde. De intensivering van de landbouw is de hoofdreden dat er zoveel ganzen zijn. Ook nu moet de belastingbetaler de oplossing vergoeden. De PvdD kiest niet voor deze insteek.

De **voorzitter** wijst de heer Van Liere erop dat hij door zijn spreektijd heen is.

Mevrouw **Zaal** (D66) meent dat er in deze verordening juist wel een prikkel is door eerst gebruik te maken van afwerende middelen en dan pas een schadevergoeding te kunnen aanvragen. Zij vraagt de gedeputeerde of dit klopt. Zij kan het uitgangspunt dat het primair gaat om de verantwoordelijkheid van de grondeigenaar steunen. D66 is geen voorstander van een gegarandeerde schadevergoeding zoals LTO die suggereerde. Een schadevergoeding is nooit gegarandeerd.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Zaal. Het viel haar op dat LTO spreekt van agrariërs die niet bij voorbaat in aanmerking komen voor een schadevergoeding. Het lijkt erop dat men de schadevergoeding in de bedrijfsvoering opneemt. Dit geeft te denken. Het gaat nu anders worden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat als het aantal ganzen op het niveau van 2005 zit, er nog steeds sprake is van 5 ton aan schade en vraagt of de schadevergoeding dan toch geborgd moet worden. Zij vraagt hoe de gedeputeerde daarnaar kijkt en of daar nu al iets over af te spreken is.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) sluit zich aan bij de vraag van het CDA. Er is een ganzenakkoord afgesproken en er moet nu niet ineens gedaan worden of de eis van LTO onredelijk is. Provincies gaan verschillend om met het eigenrisico. In Noord-Holland is het pas interessant om de schade te melden als die meer dan 600 euro is. Als men de schade goed in beeld wil krijgen, moet het eigenrisico beperkt worden tot 50 euro zodat de schade eerder gemeld wordt. Waarom is hiervoor niet gekozen?

De heer **Pieterman** (50PLUS) vindt het vreemd dat de aanvrager van een schadevergoeding zeven dagen de tijd krijgt om die in te dienen, maar niet binnen zeven dagen antwoord krijgt.

De heer **Bond** (ged.) zegt op de opmerkingen van GroenLinks en de PvdD dat niet één boer gewassen teelt om ze vervolgens weg te gooien voor een schadevergoeding. Biologische boeren, waar de partijen zo'n groot voorstander van zijn, hebben veel schade.

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) interrumpeert dat zij niet heeft aangegeven dat de boeren er plezier in hebben om hun gewassen weg te gooien. Zij vindt ook niet dat biologische boeren wel mogen afschieten; voor iedereen gelden dezelfde regels.

De heer **Bond** (ged.) is blij dat hij mevrouw Pels dan verkeerd heeft begrepen. Het gaat om een tegemoetkoming in de schade en geen volledige vergoeding.

Tegen de heer Van Liere zegt de gedeputeerde dat hij grondig met hem van mening verschilt; de Flora- en Faunawet van 2002 waarin het doden werd verboden, heeft gezorgd voor een enorme toename van o.a. het aantal ganzen, en niet de intensivering van de landbouw.

De volgorde die mevrouw Zaal aanhoudt, klopt.

Het landelijke G7-akkoord is geklapt, maar de doelstelling om terug te gaan naar het schadeniveau van 2005 is landelijk 5 ton. Voor Noord-Holland is de doelstelling een ton. Als het zover is, komt het in beeld dat de gans van de vrijstellingslijst moet.

Noord-Holland moet niet met andere provincies worden vergeleken, want de schade loopt in Noord-Holland in veel grotere bedragen. De drempel van 250 euro is ingevoerd omdat er ontzettend veel meldingen waren waarbij de schaderegistratie meer kostte dan het opleverde. Hij adviseert PS ten zeerste om de drempel in stand te houden, omdat de kosten anders toenemen en er niet meer praktisch gewerkt kan worden.

Dat de schade binnen zeven dagen gemeld moet worden, is logisch. Anders kan het Faunafonds die niet meer controleren. Hij denkt niet dat het lukt om de schademeldingen binnen zeven dagen af te werken. Volgens de gedeputeerde duurt dit ongeveer een maand, omdat men de schade moet taxeren en de gegevens verwerken. Men komt wel binnen zeven dagen de schade taxeren.

De heer **Pieterman** (50PLUS) merkt op dat een boer bij schade geen spullen van zijn land mag halen.

De heer **Bond** (ged.) zegt dat het Faunafonds echt binnen een paar dagen probeert langs te komen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of de schade niet bijvoorbeeld geappt kan worden.

De heer **Bond** (ged.) weet dat het niet zo simpel is en dat de taxateur de schade echt moet zien.

De **voorzitter** stelt vast dat ook de spreektijd van de PvdA op is. Hij stelt voor om de spreektijd van de PVV, die niet meer aanwezig is, te gebruiken om partijen die door hun spreektijd heen zijn meer tijd te geven.

De voorzitter concludeert dat de verordening als bespreekstuk naar PS gaat.

4a.5 Verordening Faunabeheer

Mevrouw **Zaal** (D66) vindt het betrekken van de natuur- en dierbeschermingsorganisaties in het kader van preventie heel nuttig. De adviesrol is nu vrijblijvend. Mevrouw Zaal vraagt op welke manier die in de uitwerking daadwerkelijk wordt ingevuld.

De opschaling naar 7.500 ha wordt in de zienswijze ter discussie gesteld omdat 5.000 ha voldoende zou zijn. Mevrouw Zaal wil graag weten hoe hiermee in andere provincies wordt omgegaan.

Mevrouw **De Groot** (SP) vindt de verordening een goede zaak. De FBE krijgt een zware verantwoordelijkheid voor de instandhouding van soorten in haar gebied. Behalve het rapporteren over het doden van dieren, moeten ook de behandelde nesten in de rapportage worden meegenomen en moet er meer aan preventie worden gedaan. De SP betwijfelt of de FBE's dit wel aankunnen. In de afgelopen jaren hebben ze er blijk van gegeven dat ze de zaken niet goed bijhouden en dit, wellicht door personeelsgebrek, ook niet kunnen. De SP wil dan ook dat de FBE's en de WBE's goed gecontroleerd en gemonitord worden door middel van inzage in de faunabeheerplannen en de jaarverslagen. De SP ziet graag veel rapportages aan de Staten verschijnen. Misschien is op termijn een Rekenkameronderzoek noodzakelijk.

Mevrouw De Groot vindt het jammer dat de jagers alleen op vrijwillige basis gegevens hoeven te verstrekken aan de FBE. Daardoor kunnen onverkwikkelijke toestanden ontstaan.

De **voorzitter** zegt dat dit laatste niet klopt.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of bij de gedeputeerde al bekend is of de dierenwelzijnsorganisaties willen toetreden.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt n.a.v. art. 2.4 over het jaarlijks verslag van het faunabeheer op, dat voorgeschreven wordt dat er cijfermatige rapportages van de toepassing van preventieve en alternatieve middelen moeten zijn. GS vragen hiermee wel erg veel, want dat is eigenlijk onmogelijk. Grondgebruikers hoeven op dit moment alleen bij een verzoek voor schadevergoeding te rapporteren. Hoe wordt dit ingevuld en wie gaat dit doen? Is de gedeputeerde bereid dit beleid aan te passen?

In art. 3.4.2 over eisen aan het faunabeheerplan worden in lid e en f twee verschillende dingen gevraagd die met elkaar in tegenspraak lijken te zijn. Is de gedeputeerde bereid lid e en f samen te voegen? Er moet dan in staan dat alle inspanningen onder het regime van vrijstelling en ontheffing die succesvol zijn geweest en die geleid hebben tot het voorkomen van schade, worden meegewogen bij het bepalen of er een nieuwe ontheffing wordt gegeven. Goed beheer ten tijde van een ontheffing moet worden meegeteld. Mevrouw Koning vindt dat niet gewacht mag worden op toename van de populatie en de schade voordat men mag ingrijpen.

In art. 3.4.2 lid k staat dat bij een faunabeheerplan de beheermaatregelen een aanduiding bevatten welk wettelijk belang wordt gediend en of er sprake is van een publiek dan wel privaat doel en welke organisatie hierbij belanghebbend is. Het CDA vindt dit te ver voeren. De wet is duidelijk de grond waarop kan worden overgegaan op populatiebeheer. Daarnaast zijn rechtsbeginselen van private en publieke partijen gelijk. Kan de gedeputeerde dit aanpassen?

Naar aanleiding van de inspraak van de heer Over vraagt mevrouw Koning of het klopt dat alle dieren die afgeschoten worden, geregistreerd moeten worden. Waarom is dit nodig?

Mevrouw **Van Langen** (VVD) zegt dat in de provincie Noord-Holland rond de 2.000 jagers actief zijn. De politiek heeft buitengewoon veel aandacht voor de jacht en de ganzen staan regelmatig op de agenda. De combinatie van een van de grootste ganzenpopulaties in combinatie met een van de grootste luchthavens ter wereld en twee greenports gericht op de agrarische sector, zorgen voor een bron van spanning. De schadeontwikkeling van ganzen voor wat betreft de landbouw is in Noord-Holland het grootst en gaat richting de 6 mln. De VVD maakt zich zorgen dat met de eisen die nu aan de FBE worden gesteld, die zich moet ontwikkelen tot een wetenschappelijk bureau en dat de jagers onbetaalde ambtenaren worden. De VVD vraagt zich af of de regels realistisch zijn omdat hogere wetgeving stelt dat jagers niet hoeven te voldoen aan de extra regels van de provincie.

Het jaarverslag moet binnen drie maanden worden gepubliceerd, terwijl de huidige termijn al lastig haalbaar is en er bovendien meer eisen aan het jaarverslag worden gesteld. Waarom wordt wat betreft de oppervlakte van 5.000 ha. niet aangesloten bij de oppervlakte die nodig is voor het faunabeheerplan? Welke extra regels worden door de provincie gesteld bovenop de wettelijke vereisten? Hoe haalbaar, uitvoerbaar en handhaafbaar zijn die regels als de hogere wetgever stelt dat jagers alleen gegevens hoeven te verstrekken die ze nu al vrijwillig verstrekken? Er wordt ook nog gevraagd om cijfermatige rapportages van de toepassing van alternatieve middelen. Langzamerhand hebben agrariërs een dagtaak aan de preventie. Hoe ziet de gedeputeerde dit? Als de FBE aan bepaalde regels niet kan voldoen, hoe sterk staat de provincie dan als de toestemming om te jagen wordt aangevochten? Is dit juridisch getoetst?

De heer **Pieterman** (50PLUS) constateert dat de rol van de FBE's belangrijk wordt. 50PLUS heeft gevraagd gesteld over de kosten van een nieuw op te richten platform en de mogelijkheden die natuurorganisaties hebben wanneer ze adviezen geven aan een FBE en de FBE die naast zich neerlegt. 50PLUS heeft uit de antwoorden geconcludeerd dat de provincie hier oog voor heeft en dit in de gaten zal houden. De heer Pieterman vraagt of er een jaarlijkse evaluatie komt over de manier waarop de FBE's werken en of er klachten zijn.

De heer **Klein** (CU-SGP) heeft als de indruk dat de verordening een goede afweging van belangen biedt. Er worden duidelijke eisen gesteld, ook aan de rapportage, met een focus op populatiebeheer en schadebestrijding. Hij is benieuwd in hoeverre de eisen zijn veranderd ten opzichte van de oude verordening en of er zicht is op de uitvoerbaarheid ervan. Dit moet geen papieren tijger worden.

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) zegt dat er preventieve interventies zijn opgenomen en dat daarover geschreven moet worden in het plan. Er moeten verwachtingen gegeven worden over de mogelijke schade en hoe men die gaat oplossen, maar niet over bijvoorbeeld de te verwachten preventieve interventies en de voortgang daarin.

De heer **Van Liere** (PvdD) bedankt de voorzitter voor zijn coulance en de PVV voor de spreektijd. Hij verwijst naar de discussienota Dieren Dichtbij. Daarin staan een aantal voorstellen die de PvdD middels amendementen zal inbrengen. Hij zal deze versturen zodat ze in de fractievergaderingen meegenomen kunnen worden. De gedeputeerde heeft al gereageerd op de discussienota, dus de heer Van Liere kan diens reactie wel voorspellen. Er staat nog één voorstel open, dat om ook de verwachte effectiviteit van maatregelen onderdeel te laten zijn van de eisen in het faunabeheerplan. GS vinden dit een goed idee en hebben dit overgenomen. De PvdD constateert dat dit gebeurd is met betrekking tot de vrijstellingen, maar zou dit ook graag bij de ontheffing zien. Is dit een bewuste keuze en zo ja, waarom?

De heer **Bond** (ged.) **antwoordt dat de laatste vraag schriftelijk beantwoord zal worden.**

De opschaling naar de 7.500 ha voor WBE's leidt ertoe dat men van 27 naar 15 WBE's gaat. Dit is een pittige operatie, want bij sommige WBE's krijgen mensen die al generaties actief zijn in een bepaald perceel te maken met een vergroting en andere jagers. Dit is in goed overleg met de WBE's gegaan en die hebben gezegd dat ze dit kunnen behappen.

Alle partijen vragen of de FBE het aankan. De gedeputeerde zegt hierop dat de provincie erbovenop zal moeten zitten en moet bekijken of de FBE voldoende geld heeft om alle extra taken uit te voeren en of het kan qua werkdruk. De gedeputeerde zei al dat hij bezig is met een samenwerkingsverband van Landsdeel West om efficiënter te werken m.b.t. onderzoeken e.d. Het wordt voor de FBE een pittige klus. Het jaarverslag van de FBE moet binnen een bepaalde periode bij de provincie zijn. Dit heeft te maken met de geest van de nieuwe wet; er moet maatschappelijke verantwoordelijkheid afgelegd worden voor het beheren van dieren en voor preventieve maatregelen. De gedeputeerde vindt drie maanden een redelijke termijn. Als men politiek goed wil evalueren, zijn actuele jaarverslagen nodig. Hij wil niet weer een jaarverslag over 2014 in 2016 ontvangen, want dan kunnen de aanbevelingen niet uitgevoerd worden. PS en GS hebben daar een verantwoordelijkheid in. Er is aan de voorzitter van de FBE expliciet gevraagd of met de huidige middelen kan worden gedaan wat er extra gevraagd wordt. Daar komt nog een antwoord op, maar met de huidige middelen zal dit lastig worden.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) zegt dat de termijn nu onder maatschappelijke druk langer is geworden. Als alles wat beter op orde is, kan de termijn altijd nog naar 1 april. Waarom gaat men niet tijdelijk naar 1 juni?

De heer **Bond** (ged.) benadrukt dat het niet alleen om de maatschappelijke verantwoordelijkheid gaat, maar ook om het feit dat de provincie moet kunnen evalueren of de FBE's wat betreft personeel en geld op orde zijn. Als uit de reactie van de FBE's blijkt dat er meer geld nodig is, komt de gedeputeerde terug bij PS.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) vraagt of een overgangstermijn mogelijk is. Zij kan zich voorstellen dat dit zeker het eerste jaar niet haalbaar is.

De heer **Bond** (ged.) zegt dat het om een wet gaat die per 1 januari 2017 in werking treedt. De verlening van de termijn van het jaarverslag vindt hij te gemakkelijk. Hij doet het liever in één keer goed, want in de evaluatie is afgesproken dat men wil gaan voor een kwalitatief goede FBE. Als dit geld gaat kosten, moet dat goed onderbouwd worden.

Het CDA had het over de preventieve inzet van middelen. Het gaat echter om de inzet van nieuwe preventieve middelen. Als dit niet goed wordt bijgehouden, kan ook niet gemonitord worden of die goed werken of niet. Anders wordt het geld misschien in verkeerde dingen geïnvesteerd.

De koppeling van art. 3.4.2 lid d en f wordt uitgezocht. Over lid k merkt de gedeputeerde dat dit gaat over voor wie geregistreerd wordt. Dit is enorm belangrijk voor de onderbouwing van het beleid.

Mevrouw Van Langen heeft het over extra regels voor de WBE, maar de gedeputeerde ziet die niet. Er wordt juist geprobeerd om door de vrijstellingslijst en het faunabeheerplan zaken te versimpelen. Dit betekent minder bureaucratie. De rapportage heeft een maatschappelijk doel en moet inzichtelijk zijn. Uit de evaluatie blijkt dat ook.

De cijfermatige toepassing van de preventieve middelen heeft te maken met de balans tussen het doden van dieren en het inzetten van preventieve middelen om dat te voorkomen.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) vindt dat er wel extra regels worden opgelegd. Het Rijk zegt namelijk dat wat vrijwillig gemeld wordt, geregistreerd kan worden en dat de jager aan de extra rapportages niet hoeven mee te werken.

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) vraagt of als er gebruikgemaakt wordt van de laser, een nieuw middel, dan ook alle dieren geteld moeten worden en of dat handig is.

De heer **Bond** (ged.) antwoordt op de vraag van mevrouw Van Langen dat dit moet. **Of het bij alle preventieve middelen moet, zal de gedeputeerde uitzoeken.** Hij heeft begrepen dat het gebruik van nieuwe middelen in het begin gemonitord moet worden en daarna niet meer.

De gedeputeerde begrijpt de vraag van de VVD over de juridische toets niet. Die kan namelijk pas gedaan worden na het afgeven van een vergunning of ontheffing. Hij wil een lans breken voor de FBE's, want Noord-Holland doet het de afgelopen jaren ontzettend goed. Er zijn maar twee vergunningen bij de rechter onderuitgegaan. Dat is niet slecht.

De CU-SGP vroeg naar de verschillen met de vorige wetgeving. Dat zijn: meer inzet op preventie, meer maatschappelijke verantwoording en meer bevoegdheden voor de provincie.

Andere organisaties op het gebied van natuur- en milieubescherming zijn benaderd, maar tot nu toe heeft er nog niet één gezegd dat ze in de FBE willen plaatsnemen. De gedeputeerde heeft twee instanties persoonlijk benaderd met de vraag om aan te schuiven. Een persoon wilde wel, maar werd door het bestuur teruggefloten. Dit heeft te maken met de achterban. Over de adviesrol denkt men na. De provincie kan de organisaties niet wettelijk verplichten deel te nemen.

TWEEDE TERMIJN

Mevrouw **Koning-Hoeve** (CDA) merkt op dat art. 3.4.2. lid k gaat over duurzaam populatiebeheer en dat de wet duidelijk is wanneer daartoe overgegaan kan worden. Zij vraagt waarom dit nog omschreven moet worden.

De heer **Bond** (ged.) antwoordt dat het hierbij niet gaat om het wettelijk belang, maar om de doelen die men wil bereiken en voor wie.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) vindt zeker dat de FBE's het geweldig doen, maar zij vraagt zich af of als zij niet aan de regels kunnen voldoen, de provincie geen grote kans maakt om juridisch onderuit te gaan. Zij is bang dat dit gebeurt omdat de lat steeds hoger wordt gelegd.

De heer **Pieterman** (50PLUS) vraagt of er een jaarlijkse evaluatie komt van de manier waarop de FBE's werken en of er klachten zijn.

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) vraagt of er meer over de mogelijkheden voor de provincie in het faunabeheerplan kan worden opgenomen, omdat er wel over een voorspelling van mogelijke schade wordt gesproken maar niet over de mogelijke middelen.

De heer **Bond** (ged.) vraagt of mevrouw Van Langen haar vragen op schrift wil stellen. Hij hoort graag welke extra eisen zij denkt dat de provincie in relatie tot andere provincies oplegt aan de FBE. De provincie volgt hierin echt de wet. Wel voelt de provincie zich verantwoordelijk, omdat zij de FBE betaalt. De provincie wil dat het kwalitatief goede en wetenschappelijk onderbouwde onderzoeken zijn en dan is het logisch dat de FBE zegt dat dit geld gaat kosten.

Mevrouw **Van Langen** (VVD) zal de vragen schriftelijk stellen. Het gaat haar vooral om de risico's die de provincie bij de rechter loopt als een FBE niet aan de ambities kan voldoen. Het doel wordt dan niet bereikt.

De heer **Bond** (ged.) zegt dat dit aan de wetgever is. Hij meent dat dan de VVD-fractie in de Kamer meer haar best had moeten doen om dit in de wet op te nemen. De provincie kan niets veranderen aan de wettelijke eisen.

De evaluatie is recent. De aanbevelingen zijn overgenomen en een van de onderdelen is dat de FBE tijdig een jaarverslag stuurt zodat de provincie goed kan monitoren en snel feedback kan geven. Dat is ook voor de FBE gunstig.

De gedeputeerde vraagt of mevrouw Pels haar vraag schriftelijk wil stellen.

De **voorzitter concludeert** dat de verordening als bespreekstuk naar PS gaat. Er is een aantal antwoorden per mail toegezegd. Het verzoek is om dit via de griffie te laten verlopen.

Vier van de vijf voorstellen zullen in PS worden besproken en één is onder voorbehoud geen bespreekstuk in afwachting van de beantwoording van de vragen van de heer Van Liere.

